

SCHWEIGHARDT ZSANETT

Kriminológiai Tanszék

Témavezető: dr. Kerecsi Klára egyetemi tanár

A SZABÁLYSÉRTÉSI ÜGYEKBE ALKALMAZOTT KÖZVETÍTŐI ELJÁRÁS ELSŐ ÖT HÓNAPJÁNAK TAPASZTALATAI

Magyarországon 2014. január 1-jétől a szabálysértési ügyekben is bevezették a mediációt (közvetítői eljárást). Már korábban is jelentős igény mutatkozott e jogintézmény iránt a szabálysértések terén, hiszen a mediáció 2007. január 1. óta már jól vizsgázott a kisebb súlyú büntetőügyekben (egyes közlekedési, személy elleni, vagyon elleni bűncselekmények esetén), ami a hazai büntető igazságszolgáltatás területén egyértelműen a resztoratív (helyreállító) igazságszolgáltatás irányába való elmozdulást tükrözi.

Az egyes büntetőjogi tárgyú és ehhez kapcsolódó más törvények módosításáról szóló 2013. évi CLXXXVI. törvény általános indokolása szerint a büntetőügyekben alkalmazható közvetítői eljárás kedvező jogalkalmazási tapasztalatai azt indokolták, hogy a kisebb tárgyi súlyú, a társadalomra a bűncselekményeknél csekélyebb fokban veszélyes szabálysértések esetén is lehetővé váljon a mediáció igénybevétele. A büntetőjogi mediáció ugyanis kiemelkedően eredményes, a közvetítői eljárások 85%-ot meghaladó arányban megállapodással zárulnak. Ennél még lényegesebb, hogy a megállapodások perfektuálódása, azaz a létrejött megállapodásokban foglalt kötelezettségek teljesítése pedig meghaladja a 80%-ot.

Az ORFK Rendészeti Főigazgatóság a 2013. december 20-án kelt, 29000/46829-1/2013. Ált. számú módszertani útmutatója szerint az utóbbi időben egyébként is az a tendencia figyelhető meg, hogy a jogalkotó a szabálysértéseket kriminális jellegű cselekményeknek tekinti, és a szabálysértési eljárás lefolytatását a büntetőeljáráshoz közelíti.

A szabálysértési ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenység hasonló eljárásrendben működik, mint a büntetőjogi mediáció. Az annak során szerzett gyakorlati tapasztalatok, a kialakított és jól működő szervezeti és eljárási rend miatt a szabálysértési mediáció mint új hatáskör is megbízhatóan volt telepíthető a megyei (fővárosi) kormányhivatalok igazságügyi szolgálatainak pártfogó felügyelői osztályaihoz, nem kellett erre új hivatalokat felállítani.

Mi minősül szabálysértésnek?

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (Szabs. tv.) preambuluma szerint a társadalmi

együttelés általánosan elfogadott szabályait sértő vagy veszélyeztető, a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükséges kockázatokkal és veszélyességgel azonban nem rendelkező kriminális cselekmények képezik a szabálysértések körét.

A törvényi definíció értelmében szabálysértés az az e törvény által büntetni rendelt tevékenység vagy mulasztás, amely veszélyes a társadalomra. A Szabs. tv. alkalmazásában az a tevékenység vagy mulasztás veszélyes a társadalomra, amely a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükségesnél kisebb fokban sérti vagy veszélyezteti az Alaptörvény szerinti állami, társadalmi vagy gazdasági rendet, a természetes és jogi személyek, valamint a jogi személyiség nélküli szervezetek személyét vagy jogait.¹

A szabálysértési mediáció jogforrásai

A közvetítői tevékenységet – a közvetítővé válás keretrendszerét – a 2002. évi LV. törvény szabályozza. A szabálysértési mediáció szabályait pedig a Szabs. tv. 82/A-82/K. §-ai rögzítik, ehhez kapcsolódik a szabálysértési ügyekben alkalmazható közvetítői eljárás egyes kérdéseiről szóló 73/2013. (XII.18.) BM rendelet.

Mi is az a szabálysértési mediáció?

A szabálysértési mediáció – a büntetőjogi mediációhoz hasonlóan – az eljárásból ideiglenesen kiágazó, mediátor által vezetett folyamat.² Az elterelés (diverzió) egyik formájaként aposztrofálhatjuk.

A szabálysértési mediáció a szabálysértési eljáráshoz kapcsolódik, de nem része annak. A kapcsolódást az eljárás felfüggesztése és az ügy közvetítői eljárásra utalása biztosítja.

A szabálysértési mediáció célja

A közvetítői eljárás célja, hogy a szabálysértés következményeinek jóvátételét és az eljárás alá vont személy jövőbeni jogkövető magatartását elősegítse. A közvetítői eljárásban arra kell törekedni, hogy az eljárás alá vont személy és a sértett között a közvetítői eljárás céljának elérését elősegítő megállapodás jöjjön létre.

A szabálysértési közvetítői eljárásra utalás feltételei

A szabálysértési hatóság vagy a bíróság az eljárás alá vont személy vagy a sértett indítványára a szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés, valamint a fiataalkorú

¹ 2012. évi II. törvény 1. §

² SCHWEIGHARDT 2010. 174.

által elkövetett szabálysértés miatt indult eljárást legfeljebb 30 napi időtartamra felfüggeszti, és az ügyet közvetítői eljárásra utalja, ha

a) az eljárás alá vont személy a szabálysértés elkövetéséért való felelősségét elismerte, valamint vállalja a szabálysértéssel okozott sérelmet a sértett által elfogadott módon és mértékben jóvátenni,

b) az eljárás alá vont személy és a sértett is hozzájárult a közvetítői eljárás lefolytatásához, és

c) a szabálysértés jellegére, az elkövetés módjára és az eljárás alá vont személyre tekintettel a szabálysértési eljárás lefolytatása mellőzhető [Szabs. tv. 82/A. § (4) bekezdés].

Ezek konjunktív feltételek, amelyeknek együttesen kell teljesülniük ahhoz, hogy a szabálysértési ügy közvetítői eljárásra utalható legyen.

A c) pontban foglalt feltétel azonban mérlegelést enged a szabálysértési hatóságnak vagy a bíróságnak. A 2013. évi CLXXXVI. törvény általános indokolása szerint a szabálysértési felelősségre vonás a közhatalom gyakorlását jelenti a szabálysértési hatóság vagy a bíróság részéről, míg a közvetítői eljárásra utalás éppen a közhatalom gyakorlásáról történő lemondásként értelmezhető. Épp emiatt indokolt a közvetítői eljárásra utalás körében biztosítani a hatóságok részére a mérlegelés jogát arra vonatkozóan, hogy az egyéb feltételek fennállása esetén a közvetítői eljárás a törvényben meghatározott célok elérését biztosíthatja-e.

Ahogy azt a Kúria Büntető Kollégiuma a 3. BK véleményében³ a büntetőügyekben alkalmazható közvetítői eljárás kapcsán már kifejtette, a közvetítői eljárás lehetősége mindig a konkrét, adott cselekmény kapcsán vizsgálandó. Ez igaz a szabálysértésekre is. Abból kell kiindulni, hogy értelemszerűen csak akkor van helye közvetítői eljárásnak, ha a bűncselekménynek van sértettje; másrészt a közvetítői eljárás célja a sértett és az elkövető közötti konfliktusrendezés. Vizsgálni kell az elkövetés módját, az elkövetés körülményeit, az eljárás alá vont személy szabálysértési előéletét. Nem indokolt a közvetítői eljárásra utalás a szabálysértési előélettel (priusszal) rendelkezők esetén, illetve fiatalokúaknál akkor, ha járművezetéstől eltiltás intézkedés alkalmazása szükséges.

A fiatalokúak által elkövetett, a rendőrség hatáskörébe tartozó szabálysértések közül mediációra utalható:

- megelőző távoltartás alaptalan kezdeményezése,
- a közúti közlekedés rendjének megzavarása,
- közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése.

Elzárással is büntethető, a bíróság hatáskörébe tartozó szabálysértések közül mediálható:

- a magánlaksértés,
- az önkényes beköltözés,
- a távoltartó határozat szabályainak megszegése,
- a veszélyes fenyegetés,

³ <http://www.lb.hu/hu/kollvel/3-bkv> (letöltve: 2014.06.10.)

- a tulajdon elleni szabálysértés.

A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják – és ezt a statisztikai adatok is alátámasztják –, hogy a bírósági eljárásban a tulajdon elleni szabálysértések, főleg a lopással, a csalással és a szándékos rongálással elkövetett tulajdon elleni szabálysértések képezik az ügyek túlnyomó többségét.

A közvetítői eljárást kizáró okok

Kizáró ok, ha az eljárás más okból történő felfüggesztésének (pl. az eljárás alá vont személy ismeretlen helyen vagy külföldön tartózkodik, és távollétében az ügy érdemi elbírálása nem lehetséges) vagy megszüntetésének (pl. ha a cselekmény nem szabálysértés, ha elévült a cselekmény stb.) van helye.

Kizáró ok továbbá, ha a cselekménynek nincs sértettje (ún. áldozat nélküli cselekmények, pl. garázdaság, rendzavarás), vagy annak személye és/vagy a tartózkodási helye nem ismert, illetve ha a cselekménnyel ok-okozati összefüggésben nem következik be materiális vagy immateriális kár.

Nem alkalmazható a közvetítői eljárás olyan eljárás alá vont személy ügyében sem, aki ellen korábban szabálysértési eljárás indult, az annak során alkalmazott közvetítői eljárás eredményes volt, és az eredményes közvetítői eljárás befejezésének időpontja óta egy év még nem telt el.

Miként szerezhető be a felek hozzájárulása a közvetítői eljárásra utaláshoz?

Ha a szabálysértési hatóság vagy a bíróság az elsőfokú érdemi döntés meghozataláig a közvetítői eljárásra utalás fent említett három konjunktív feltételének fennállását megállapítja, és az eljárás más okból történő felfüggesztésének vagy megszüntetésének nincs helye, továbbá a közvetítői eljárást kizáró ok nem áll fenn, haladéktalanul, 8 napos határidő tűzésével nyilatkozattételre hívja fel az eljárás alá vont személyt és a sértettet, feltéve, hogy a nyilatkozatok nem állnak rendelkezésre. A felhívásban tájékoztatást ad a közvetítői eljárás lehetőségéről, annak szabályairól és feltételeiről, a lehetséges költségekről.

A „feltéve, hogy a nyilatkozatok nem állnak rendelkezésre” jogszabályi megfogalmazás indoka, hogy már a rendőrségi előkészítő eljárás során is beszerezhetőek a nyilatkozatok. A szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt ugyanis első fokon a járásbíró jár el, azonban ilyen ügyekben a rendőrség a tényállás felderítése, az elkövető kilétének megállapítása, valamint a bizonyítási eszközök felkutatása és biztosítása érdekében 30 napon belül a bírósági eljárást előkészítő eljárást folytat le. A határidő 30 nappal meghosszabbítható. A Szabs. tv. 117. § (4a) bekezdése szerint, ha az előkészítő eljárás során mind a sértett, mind az elkövető kiléte megállapítható, és a közvetítői eljárással összefüggő kizáró feltétel nem áll fenn, a rendőrség a sértettet és az eljárás alá vont személyt tájékoztatja a szabálysértési eljárásban alkalmazható közvetítői eljárás szabályairól, valamint arról, hogy a közvetítői

eljárásra utaláshoz szükséges jognyilatkozatok az előkészítő eljárásban is előterjeszthetők. Lényeges körülmény tehát, hogy a sértett és az elkövető közvetítői eljáráshoz hozzájáruló nyilatkozata már a rendőrségi előkészítő eljárás során is a hatóság rendelkezésére állhat, nemcsak az első fokon eljáró bíróság szerezheti azt be. Az előkészítő eljárást lefolytató rendőri szervek ehhez formanyomtatványt alkalmaznak. A közvetítői eljárásra utalásra vonatkozó indítványt a felek formanyomtatványon tett nyilatkozata vagy a személyi adatok mellett az elérhetőséget is feltüntető meghallgatási jegyzőkönyv kell, hogy tartalmazza. Ha az előkészítő eljárás során nem szerezték be a nyilatkozatokat, a bíróságnak erre mind tárgyaláson kívül, az ún. meghallgatás nélküli eljárásban, mind pedig a tárgyaláson lehetősége van.

Egyesbíró hatáskörében eljárásra kijelölt bírósági titkárként⁴ százas nagyságrendű tulajdon elleni szabálysértési ügyben eljárva, tapasztalataim szerint gyakran előfordul az a helytelen rendőrségi gyakorlat, hogy olyan esetekben is kiadják a tájékoztatást az eljárás alá vont személynek, illetve a sértettnek, ha az eljárás alá vont személy az előkészítő eljárás során nem ismerte el a felelősségét a szabálysértés elkövetéséért, ami kizáró oka a közvetítői eljárásnak.

Jellemző továbbá, hogy egyes nagyáruházak (Pl. Tesco, Auchan, Spar, Lidl) a bíróság meghallgatás nélküli eljárásban meghozott, a sértettet 8 napon belüli nyilatkozattételre felhívó végzésre sem nyilatkoznak, hogy hozzájárulnak-e a közvetítői eljárás lefolytatásához – még akkor sem, ha az elkövető az előkészítő eljárás során elismerte a felelősségét a szabálysértés elkövetéséért. A DM Drogerie Markt Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság pedig akként nyilatkozott, hogy semmilyen ügyben nem hajlandó hozzájárulni a közvetítői eljárásra utaláshoz. Ekkor a bíróság számára nem marad más jogi lehetőség, minthogy meghallgatás nélküli eljárásban hozott végzésében az eljárás alá vont személlyel szemben jogkövetkezményt alkalmaz.

A szabálysértési eljárás felfüggesztése és az ügy közvetítői eljárásra utalása

A Szabs. tv. 82. § (1) bekezdés c) pontja értelmében a szabálysértési eljárást – határozatban – fel kell függeszteni, ha a szabálysértési hatóság vagy a bíróság az ügyet közvetítői eljárásra utalja. Erre csak akkor kerülhet sor, ha rendelkezésre áll az eljárás alá vont személy és a sértett hozzájáruló nyilatkozata is, és kizáró ok nem áll fenn. Az eljárást felfüggesztő és a közvetítői eljárást elrendelő határozat ellen nincs helye jogorvoslatnak.

Az adott ügy közvetítői eljárásra utalásának a szabálysértési eljárás alatt egy alkalommal van helye. Nem akadályozza azonban a közvetítői eljárásra utalásnak, ha az eljárás alá vont személy a szabálysértéssel okozott kárt részben vagy egészben már önként megtérítette.

⁴ A szerző a Székesfehérvári Járásbíróságon bírósági titkár.

Miként a büntetőeljárás és a szabálysértési eljárás tartama is jelentősen eltér egymástól, a szabálysértési mediáció is sokkal rövidebb, mint a büntetőügyekben alkalmazott közvetítői eljárás. A szabálysértési eljárás ugyanis legfeljebb 30 napra függeszthető fel a közvetítői eljárás céljából, ami a közvetítő kérelmére maximum 30 nappal meghosszabbítható. Ezzel szemben a büntetőügyben legfeljebb hat hónapra függesztheti fel az ügyész vagy a bíróság az eljárást, ha az ügyet közvetítői eljárásra utalja.

Cél az, hogy a szabálysértési mediációra utalás és maga a közvetítői eljárás a szabálysértési eljáráshoz hasonlóan egyszerűbb alkalmazási feltételek mellett, gyorsabban és költséghatékonyabb módon legyen lefolytatható. A gyorsaság jegyében született az a végrehajtási rendelkezés is, hogy a közvetítői eljárásra utalásról szóló döntést – a közvetítő Szabs. tv.-ben meghatározott feladatai ellátásához szükséges iratokkal együtt – 3 napon belül kézbesíteni kell a közvetítői eljárás lefolytatására illetékes pártfogó felügyelői szolgálatnak.

A Fejér Megyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat Pártfogó Felügyelői Osztály munkatársával történt egyeztetést követően jómagam abban állapodtam meg, hogy elegendő a közvetítői eljárásra utalásról rendelkező végzést és a feljelentés egy másolati példányát, valamint a felek (esetlegesen a törvényes képviselő) elérhetőségét megküldeni a közvetítő részére. Ezzel szemben például Jász-Nagykun-Szolnok megyében az elrendelő végzessel együtt a felek vállaló, hozzájáruló nyilatkozatát és elérhetőségét küldik meg az igazságügyi szolgálatnak, az iratcsomót természetesen nem szükséges megküldeni.⁵ Véleményem szerint felesleges megküldeni a felek hozzájáruló nyilatkozatát is, hiszen a bíróság azok meglétét köteles vizsgálni az ügy közvetítői eljárásra utalhatóságáról szóló döntéshozatal során, mivel azok megléte elengedhetetlen feltétele a felfüggesztésnek és a közvetítői eljárásra utalásnak. Álláspontom szerint e nyilatkozatok meglétére elegendő a végzés indokolásában utalni.

Anomáliák a közvetítői eljárással kapcsolatban

Nem egyértelmű a joggyakorlat abban a kérdésben, mely szerv függesztheti fel, majd szüntetheti meg a szabálysértési eljárást az eredményes közvetítés okán az elzárással is sújtható szabálysértési ügyekben.

Az ORFK Rendészeti Főigazgatóság a 2013. december 20. napján kelt, 29000/46829-1/2013. Ált. számú módszertani útmutatójában, illetve az országos rendőrfőkapitány-helyettesnek az azt megerősítő, 2014. március 31. napján kelt, 29000/15485/2014. Ált. számú leiratában ugyanis akként foglalt állást, hogy a Szabs. tv. 82/A. § (4) bekezdésére és a 117. § (4a) bekezdésére figyelemmel – jöllehet a sértett és az eljárás alá vont személy előkészítő eljárásban beszerzett, a közvetítői eljárásra utaláshoz szükséges jognyilatkozata rendelkezésre áll – kizárólag a bíróság utalhatja közvetítői eljárásra az ügyet. Azzal indokolták álláspontjukat, hogy elzárással is

⁵ HILD Ágnes: 2014.

büntethető szabálysértés esetén az állam büntetőjogi igényéről a bíróság dönt. A rendőrségnek a szabálysértési tényállás felderítése, az elkövető kilétének megállapítása, a bizonyítási eszközök felkutatása és biztosítása érdekében kell a bírósági eljárást előkészítő eljárást lefolytatnia. Az előkészítő eljárásban sor kerülhet az eljárás felfüggesztésére (pl. az eljárás alá vont személy ismeretlen helyen vagy külföldön tartózkodik, és távollétében az ügy érdemi elbírálása nem lehetséges) és megszüntetésére más okból (pl. megszüntetés, ha a cselekmény nem szabálysértés, ha elévült a cselekmény stb.), azonban nem a közvetítői eljárás lefolytatása érdekében, illetve eredményes befejezése eredményeként.

Ezzel szemben véleményem szerint a mediáció feltételeinek maradéktalan megvalósulása esetén az előkészítő eljárást lefolytató rendőri szervnek kell közvetítői eljárásra utalnia az elzárással is sújtható ügyet is – nemcsak a fiatakorúak ügyét, amelyet a feltételek fennállása esetén a meghallgatás során a Szabs. tv. 104. § (4) bekezdése alapján kötelező jelleggel közvetítői eljárásra utal –, ugyanis kizáró okok hiányában a rendőrség a Szabs. tv. 82. § (1) bekezdés c) pontja alapján köteles az eljárást felfüggeszteni, majd az eredményes mediációt követően a Szabs. tv. 117. § (7) bekezdése szerint eljárva, a 83. § (1) bekezdés j) pontja alapján az eljárást megszüntetni. A Szabs. tv. 117. § (5) bekezdése szerint ugyanis az előkészítő eljárás befejezését követően a rendőrség az előkészítő eljárás során keletkezett iratokat, adatokat, megállapításokat tartalmazó jelentését – a (7) bekezdésben foglalt eseten kívül – haladéktalanul megküldi a bíróságnak. A (7) bekezdés szerint az előkészítő eljárás során az eljárás megszüntetésére a 83. §-ban foglaltakat kell alkalmazni. Ezen jogszabályi rendelkezések egybevetésével álláspontom szerint egyértelmű, hogy az előkészítő eljárás befejezését követően, a hozzájáruló nyilatkozatok birtokában és kizáró okok hiányában a rendőrségnek nem kell megküldenie az ügyet a bíróságnak, hanem mint szabálysértési hatóság kell, hogy közvetítői eljárásra utalja az ügyet, sőt eredményes mediáció esetén a Szabs. tv. 83. § (1) bekezdés j) pontja alapján meg is kell szüntetnie az eljárást.

A közvetítői eljárás célja a sértett és az elkövető közötti konfliktusrendezés. Ahogy az a Kúria 3. BK véleményéből is kitűnik, az állam ilyen esetekben kvázi lemond a büntetőjogi igény gyakorlásáról, ugyanúgy, mint például a vádemelés elhalasztása során vagy a magánvádas ügyekben is. Diverziós eszközről van tehát szó, ami ideiglenesen kivezeti az ügyet a szabálysértési eljárásból.

Álláspontom szerint a felfüggesztés és a megszüntetés során a rendőrség nem válogathat önkényesen, hogy figyelembe veszi-e egyik vagy másik eljárás felfüggesztési, illetve megszüntetési okot. Ezáltal a rendőrség a bíróságokat is tehermentesítheti, és így a szabálysértési ügyek elbírálását is gyorsíthatja, ami a jogalkotónak is célja volt. Az ORFK álláspontja szerint az előkészítő eljárást folytató rendőri szervnek a közvetítői eljárásra utalásra irányuló jognyilatkozatokat nem kell elbírálnia, sőt nem is bírálhatja el, hanem kizárólag tájékoztatási kötelezettsége van, illetve csak az álláspontját kell ismertetnie a bírósággal, és az ügyet meg kell küldeni részére. Véleményem szerint azért sem helytálló ez az érvelés, mivel a rendőrhatalóság

nem is a saját, hanem legfeljebb csak a felek közvetítői eljárással kapcsolatos álláspontját ismertetheti a bírósággal.

A közvetítői eljárás megindulása

A közvetítői eljárás a szabálysértési hatóságnak az eljárás felfüggesztéséről és az ügy közvetítői eljárásra utalásáról szóló határozatával vagy a bíróságnak a szabálysértési eljárást – a közvetítői eljárás lefolytatása érdekében – felfüggesztő végzésével indul meg. E döntés csak a sértett és az eljárás alá vont személy önkéntes hozzájárulása esetén hozható. Az önkéntesség és a felek egyenrangúságának elve érvényesül a közvetítői eljárás során is.

A közvetítői eljárás lefolytatása

A közvetítői eljárást a szabálysértési hatóság vagy a bíróság székhelye szerint illetékes pártfogó felügyelői szolgálat közvetítői tevékenységet végző pártfogó felügyelője folytatja le, akit az adott ügyre a pártfogó felügyelői szolgálat vezetője jelöl ki.

A közvetítő feladata, hogy a közvetítői eljárás során pártatlanul, lelkiismeretesen, a szakmai követelmények szerint közreműködjön a megállapodás létrehozásában. A közvetítői megbeszélést a közvetítői eljárás megindulásától számított 15 napon belül egy alkalomra kell összehívni. Fontos a gyorsaság, hiszen az eljárás felfüggesztése alapesetben 30 napig tart, amely legfeljebb 30 nappal hosszabbítható meg. Emiatt is rendelkezett úgy a jogalkotó, hogy kivételesen indokolt esetben lehet csak a határidő betartásával ismételt közvetítői megbeszélést összehívni. A közvetítői eljárást úgy kell megszervezni, hogy azt a szabálysértési eljárás felfüggesztésének időtartamán belül be lehessen fejezni, és a megállapodásról szóló okirat, valamint a jelentés a szabálysértési eljárás felfüggesztése határidejének letelte előtt megérkezzen a szabálysértési hatósághoz vagy a bírósághoz.

Megállapodás a felek között

A közvetítői eljárásban a megállapodás akkor jön létre, ha a sértett és az eljárás alá vont személy között a szabálysértéssel okozott kár megtérítéséről vagy a szabálysértés káros következményeinek egyéb módon való jóvátételéről azonos álláspont alakul ki.

A megállapodás kötelező tartalmi elemei a következők:

- az eljárás alá vont személy a szabálysértési eljárás felfüggesztésének időtartamán belüli határidőig megfizeti a szabálysértéssel okozott kárt, vagy más módon jóvátételt nyújt;
- rendelkezés az eljárási költség viseléséről.

A közvetítői eljárás maga díjmentes, azonban a feleknek lehet utazási költsége, illetve a meghatalmazott jogi képviselő igénybevétele is költséggel jár. Ez nem minősül szabálysértési költségnek, azt eltérő megállapodás vagy a Szabs. tv. eltérő rendelkezése hiányában az eljárás alá vont személy viseli. A sértett viseli a saját érdekkörében felmerült költségeket, kivéve, ha erről a felek másképp állapodnak meg. Az állam viseli azt a költséget, amely azért merült fel, hogy az eljárás alá vont személy vagy a sértett hallássérült, beszéd fogyatékos, vak, a magyar nyelvet nem ismeri, vagy az eljárás során regionális vagy kisebbségi nyelvét használta.

A megállapodásban vállalt kötelezettségeknek meg kell felelniük a jogszabályoknak, ésszerűnek kell lenniük, és nem ütközhetnek a jó erkölcsbe.

A közvetítő feladata, hogy a Szabs. tv.-ben meghatározott feltételeknek megfelelő megállapodást jóváhagyja. Ennek feltétele, hogy az eljárás alá vont személy az okozott kár megfizetését vagy más módon történő jóvátételt olyan határidővel vállalja, amely a közvetítői eljárásnak a felfüggesztés időtartamán belüli lezárását nem késlelteti. Kivételes esetben, ha azt az eljárás alá vont személy vagyoni és jövedelmi helyzete indokolja, a közvetítő ennél hosszabb időtartamú teljesítési kötelezettségvállalást tartalmazó megállapodást is jóváhagyhat, ha az a közvetítői eljárásnak a lezárását legfeljebb 30 nappal hosszabbítja meg. A közvetítő ilyenkor értesíti a szabálysértési hatóságot vagy a bíróságot a szabálysértési eljárás felfüggesztése meghosszabbításának szükségességéről.

A közvetítő a jóváhagyott megállapodásról okiratot állít ki (közokiratnak minősül!), amelyet a sértett, kötelező törvényes képviselő esetén a törvényes képviselő és az eljárás alá vont személy is aláír.

A közvetítői eljárás befejezése

A közvetítői eljárás azon a napon fejeződik be, amikor

a) a közvetítő által jóváhagyott megállapodás alapján az eljárás alá vont személy a szabálysértéssel okozott kárt a sértettnek megtérítette, vagy a szabálysértés káros következményeit egyéb módon jóvátette, (ez eredményes, míg a többi eredménytelen befejezés);

b) a közvetítő a sértett vagy az eljárás alá vont személy részére küldött idézés kézbesítésének eredménytelenségéről szerez tudomást, mert a címzett ismeretlen helyen tartózkodik;

c) a közvetítő hivatalos tudomást szerez a sértett vagy az eljárás alá vont személy haláláról;

d) a sértett vagy az eljárás alá vont személy kijelenti a közvetítő előtt, hogy kéri a közvetítői eljárás befejezését;

e) a sértett vagy az eljárás alá vont személy a közvetítői eljáráshoz adott hozzájárulását visszavonta, vagy mulasztását e törvény értelmében a hozzájárulás visszavonásának kell tekinteni;

f) a közvetítői megbeszélést úgy zárják le, hogy annak során a sértett és az eljárás alá vont személy nem kötött megállapodást vagy azt a közvetítő nem hagyta jóvá;

g) az eljárás alá vont személy a közvetítő által jóváhagyott megállapodás szerinti kötelezettségének még jogszerűen eleget tehetett volna.

A megállapodás teljesítését a közvetítői eljárásban a közvetítő ellenőrzi. A közvetítői eljárás befejezését követően a közvetítő a közvetítői eljárásról jelentést készít, amelyet az eljárás befejezésére alapot adó okirattal (megállapodás és teljesítésigazolás) együtt megküld a szabálysértési hatóságnak vagy a bíróságnak, és ezzel egyidejűleg a megküldés tényéről írásban tájékoztatja a sértettet, a magánindítvány előterjesztőjét, az eljárás alá vont személyt és képviselőiket.

A szabálysértési eljárás befejezése

A Szabs. tv. 83. § (1) bekezdés j) pontja szerint a szabálysértési eljárást határozattal meg kell szüntetni, ha a közvetítő a közvetítői eljárás eredményes lefolytatásáról tájékoztatta a szabálysértési hatóságot vagy a bíróságot.

Ez a gyakorlatban úgy néz ki, hogy ha a bíróság megkapja a közvetítő jelentését (és a gyakorlat szerint annak mellékleteként a megállapodást és a teljesítésigazolást), akkor azt új ügyszámra iktatja, majd a szabálysértési eljárást megszünteti a fenti jogszabályhely alapján.

Közvetítői eljárásra utalás kontra a bíróság meghallgatás nélküli eljárásban hozott határozata

Ha az előkészítő eljárás iratai alapján megállapítható, hogy a tényállás tisztázott, és az eljárás alá vont személy vagy a sértett, tanú, szakértő meghallgatása nem szükséges, valamint a közvetítői eljárásra utalás feltételei nem állnak fenn, a bíróság határozatban büntetést szab ki, illetve önállóan vagy büntetés mellett intézkedést alkalmaz, továbbá rendelkezik a szabálysértési költség viseléséről [Szabs. tv. 118. § (1) bekezdés]. Ilyen eljárásban nem szabható ki közérdekű munka és szabálysértési elzárás büntetés.

Álláspontom szerint egyértelműen kitűnik e jogszabályhelyből az a jogalkotói szándék, hogy a bíróság meghallgatás nélküli eljárásban csak akkor járhat el, ha a közvetítői eljárásra utalás feltételei nem állnak fenn. Nem választhat tehát a bíróság, hogy a mediáció feltételeinek fennállása esetén felfüggeszti-e az eljárást, vagy meghallgatás nélküli eljárásban bírálja el az ügyet.

A közvetítői eljárással elérhető előnyök

A közvetítői eljárás előnyös lehet mind az eljárás alá vont személy, mind a sértett, sőt általánosságban véve a társadalom számára is.

Milyen előnyökkel jár a mediáció az eljárás alá vont személy számára?

- Az elkövető részletesen feltárhatja a sértett előtt, hogy mi vezérlete őt a cselekmény elkövetésekor. Ezáltal érzelmileg megkönnyebbülhet.
- A közvetítői eljárás mindenképp kedvezőbb az elkövetőre nézve, hiszen ha az ügyét a szabálysértési hatóság vagy a bíróság bírálja el, és a felelősségét megállapítja, akkor jogkövetkezményként intézkedést vagy/és büntetést kell kiszabnia vele szemben. A bíróság a meghallgatás nélküli eljárásban legenyhébb esetben is figyelmeztetést alkalmaz. A mediáció során viszont más jogkövetkezmény, más jóvátételi forma is érvényesülhet, amelynek meghatározásában az eljárás alá vont személy is aktívan közreműködhet, így nagyobb lehet a hajlandósága is annak betartására, hiszen azt nem külső autoritás kényszeríti rá.
- Az elkövető az eredményes mediáció révén mentesülhet a szabálysértési felelősségre vonás alól, ezáltal nem lesz szabálysértési priusza. Ez nagyon lényeges, hiszen a Szabs. tv. 25. §-a szerint az olyan hátrányos jogkövetkezmények alól, amelyeket jogszabály a szabálysértés miatti felelősségre vonáshoz fűz, az eljárás alá vont személy a büntetést vagy intézkedést megállapító határozat jogerőre emelkedését követő két év elteltével mentesül csak. Tehát az ott lebeg a feje fölött a határozat jogerőre emelkedésétől számított két évig, hiszen a Szabs. tv. 21. § (2) bekezdése szerint büntetés kiszabásakor és az intézkedés alkalmazásakor figyelembe kell venni a szabálysértés elkövetésének időpontját megelőző két éven belül az eljárás alá vont személy szabálysértés miatt történt felelősségre vonását.

Milyen előnyökkel jár a mediáció a sértett számára?

- A mediáció során a jogkövetkezmény meghatározása a sértett hozzájárulásával történik, így ő is elégedettebb lesz az eljárás kimenetelével, mivel nem csupán a hálátlan tanúszerep jut neki az eljárás során, hanem aktív részese lehet a megállapodás kidolgozásának.
- Feltárhatja szükségleteit, és megtudhatja, mi motiválta az eljárás alá vont személyt a cselekmény elkövetésekor.
- A sértett a kárigényét a szabálysértési eljárásban is előterjesztheti ugyan, hiszen a szabálysértési felelősség megállapítása esetén a szabálysértési hatóságnak vagy a bíróságnak a végzésében köteleznie kell az eljárás alá vont személyt a kár megtérítésére, még a meghallgatás nélküli eljárásban is, ha az elkövető a bíróság elsőfokú határozatának meghozataláig – a közlekedési szabálysértéssel okozott kár kivételével – az okozott kárt nem térítette meg. A sértett tehát mediáció nélkül is anyagi jóvátételhez, kártérítéshez juthat, azonban ott a kár értékét a szabálysértési hatóság, illetve a bíróság határozza meg az eljárás adatai alapján. Ha az eljárás alá vont személy és a sértett az okozott kár összegében, megtérítésének módjában nem állapodik meg, illetve a kár összege vitatott, a bíróság a kárigény érvényesítését egyéb törvényes útra utasíthatja, ami megint csak

elodázza a gyors megtérülést. Ezzel szemben a mediációban kizárólag a felek megállapodásán múlik a kár összege, és nem anyagi jóvátétel is szóba jöhet az anyagi helyett vagy mellett.

- A mediációban a sértett számára biztosítékul szolgál az elkövető által felajánlott jóvátétel teljesítésére, hogy az elkövetőnek érdekében áll a teljesítés, mivel az eljárás vele szemben addig nem szüntethető meg, amíg a közvetítői eljárás eredményességét nem igazolják. Erre pedig csak akkor kerülhet sor, ha a közvetítő által jóváhagyott megállapodás alapján az eljárás alá vont személy a szabálysértéssel okozott kárt megtérítette a sértettnek, vagy a szabálysértés káros következményeit egyéb módon jóvátette. Ezzel szemben a bíróság által megítélt kártérítés nemteljesítése esetén a sértettnek mint károsultnak a megtérülés érdekében nem marad más lehetősége, minthogy bírósági végrehajtást kezdeményezzen az eljárás alá vont személlyel szemben. A végrehajtási eljárásban tárgyi illetékfeljegyzési jog illeti meg, de a végrehajtó költségeit neki kell előlegeznie.

A mediáció társadalmi haszna

- A mediáció a költségvetést is kíméli azáltal, hogy a megállapodásban foglaltak teljesítése révén nem kell az államnak a végrehajtásra költeni (elzárás kiszabása esetén és nemteljesítés miatt elzárásra átváltoztatott pénzbírság vagy közérdekű munka esetén egy nap fogvatartás kb. 8000,- Ft-jába kerül az államnak).
- A mediáció felgyorsíthatja az ügyek elbírálását, ezáltal a bíróságok ügyterhe csökkenhet, a befejezett ügyek száma és így az eredményesség nőhet, sőt még az ügyfél-elégedettség is javulhat. A bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet (BÜSZ) 39. § (2) bekezdés c) pontja szerint ugyanis befejezett (befejezettként kezelendő) az az ügy, amelyben felfüggesztették az eljárást. A 39. § (1) bekezdése szerint pedig befejezett az az ügy, amelyben a bíróság ügydöntő határozatot hozott, azaz például az eljárást megszüntette. Ha a bíróság a közvetítői eljárásra utaláskor a Szabs. tv. 82. § (1) bekezdés c) pontja alapján felfüggeszti a szabálysértési eljárást, ekkor ez ügyviteli szempontból befejezett ügy lesz. Ha pedig eredményes a közvetítői eljárás, akkor az eljárást megszüntető végzéssel újabb befejezést eredményez, tehát a bíróság az eredményes mediációval záruló szabálysértési ügyen két befejezett ügyet nyer, mondhatnánk, „két legyet üt egy csapásra”.

Összegzés

A társadalom tagjainak napjainkban már nem szabad kiskorúnak érezni magukat, és azt várni, hogy a paternalista állam majd mindenben dönt helyettük. Fel kell végre nőniük a feladathoz, és képessé kell válniuk arra, hogy maguk is rendezni tudják a

konfliktusaikat, és felelősségteljesen tudjanak dönteni saját és mások sorsa felől. Ehhez persze szemléletváltásra van szükség.

A szabálysértési mediáció 2014. január 1-jei bevezetése óta eltelt négy és fél hónapban, 2014. május 16. napjáig a Közigazgatási és Igazságügyi Hivatal Pártfogó Felügyelői Osztályának statisztikai adatai szerint országosan 439 szabálysértési ügyben rendeltek el közvetítői eljárást. Az eredményességre vonatkozóan még nem állnak rendelkezésre statisztikai adatok.

Örömteli volna, ha ez az ügyszám jelentősen növekedne, hiszen a mediáció javíthatja a felek kapcsolatát, míg a bírósági eljárás ronthatja.⁶ A társadalom is könnyebben visszafogadja az elkövetőt, ha beismeri és vállalja tettét.⁷ Bízom benne, hogy a jövőben a szabálysértési mediáció alkalmazásának növekvő elterjedéséről számolhatok majd be.

Felhasznált irodalom

HILD Ágnes: Gondolatok a szabálysértési törvényben szabályozott közvetítői eljárásról, *Jogi Fórum* 2014. április

[http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/hild_agnes_gondolatok_a_szabalysertesi_torvenyben_szabalyozott_kozvetitoi_eljarasrol\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/hild_agnes_gondolatok_a_szabalysertesi_torvenyben_szabalyozott_kozvetitoi_eljarasrol[jogi_forum].pdf) (letöltve: 2014. 06.10.)

GYENGÉNÉ NAGY Márta: Mediáció az igazságszolgáltatásban PhD értekezés, Szeged 2009. http://doktori.bibl.u-szeged.hu/873/1/Nagy_Marta_ertekezes.pdf (letöltve: 2014. 06.10.)

KISS Anna: A sértett szerepe a büntetőeljárásban. PhD-értekezés. Miskolc, 2006.

SCHWEIGHARDT Zsanett: A büntetőjogi mediáció alkalmazásának kezdeti tapasztalatai Magyarországon, *Magyar Jog*, 2010/3. szám

3. BK vélemény a 2012. évi C. törvény és az 1998. évi XIX. törvény közvetítői eljárásra vonatkozó egyes rendelkezései értelmezéséről: <http://www.lb.hu/hu/kollvel/3-bkv> (letöltve: 2014. 06.10.)

⁶ GYENGÉNÉ NAGY Márta: 2009.

⁷ KISS 2006 194-195.